

Запобігання випадкам насильства в закладах дошкільної освіти: оновлені підходи та алгоритми реагування

Заєць Юлія Миколаївна,
директор ЗДО «Веселка» с. Зелена

Індикатори ризику насильства щодо дітей

Індикатори з боку дорослих (батьків/опікунів)

Поведінкові:

- Надмірна агресія, злість, часті спалахи гніву, вживання алкоголю чи наркотиків, соціальна ізоляція

Ставлення:

- Зневажливе ставлення, використання принизливої лексики, знецінення досягнень дитини

Фізичні:

- Застосування фізичних покарань, що не відповідають провині дитини

Індикатори з боку дитини

Фізичні:

- Синці, порізи, опіки нез'ясованого походження, погана гігієна, недоїдання

Поведінкові:

- Агресія, замкнутість, страх перед дорослими, проблеми в школі, спроби втечі

Емоційні:

- Тривога, депресія, низька самооцінка, проблеми зі сном

Індикатори сімейного середовища

Дисфункціональні стосунки:

- Часті сварки між батьками, домашнє насильство, відсутність підтримки

Соціальна ізоляція:

- Сім'я уникає контактів з родичами, друзями, соціальними службами

Чому це важливо?

Насильство над дітьми є глобальною проблемою, що має руйнівні наслідки для їхнього фізичного та психологічного розвитку. В Україні, як і в багатьох країнах, існує потреба в ефективних механізмах захисту дітей.

- Необхідність адаптації законодавства
- Збільшення випадків жорстокого поводження
- Міжнародні зобов'язання України

Документи

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 4 червня 2025 р. № 658
Київ

Про затвердження Типової програми унеможливлення
наси́льства та жорстокого поводження з дітьми

Законодавча основа

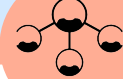
Створення єдиної
нормативно-правової бази для
захисту дітей.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 19 листопада 2025 р. № 1513
Київ

Про затвердження Порядку реагування на випадки
наси́льства та жорстокого поводження з дітьми

Міжвідомча взаємодія

Посилення співпраці між
соціальними службами,
освітою, охороною здоров'я та
поліцією.

Орієнтованість на дитину

Забезпечення найкращих
інтересів дитини на всіх
етапах реагування.

7 Кроків до ефективної системи протидії насильству

01

Затвердження положення

Керівник суб'єкта затверджує положення про запобігання та протидію насильству, забезпечує його оприлюднення та ознайомлення працівників.

02

Створення комісії

Формування складу комісії з розгляду випадків насильства за погодженням зі службою у справах дітей.

03

Механізм повідомлень

Забезпечення функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства.

04

Інформування працівників

Організація інформування працівників про захист дітей та підвищення обізнаності всіх учасників.

05

Оцінка ризиків

Оцінка ризиків під час прийому на роботу працівників, перевірка судимостей та опитування.

06

Оперативне реагування

Невідкладні дії працівників та керівника у випадку виявлення ознак насильства.

07

Моніторинг ситуації

Регулярні самоперевірки, оцінка ефективності та збір зворотного зв'язку.

1. Затвердження положення про запобігання насильству

Керівник затверджує положення

Керівник суб'єкта затверджує положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поведінню з дітьми, враховуючи Типову програму та Порядок реагування.

Оприлюднення та ознайомлення

Забезпечується оприлюднення положення, обов'язкове ознайомлення з ним працівників та контроль за його виконанням, згідно зі статтею 10-1 Закону України "Про охорону дитинства".

Вимоги до положення

Положення має визначати суб'єктів виконання, вимоги до найму працівників (перевірка судимостей, рекомендації) та обов'язкові навчання персоналу з питань захисту прав дитини.

Необхідні форми та облік

Відповідно до Типової програми, суб'єкт має затвердити кілька ключових форм для ефективної роботи:

1

Форма первинного повідомлення

Про підозру на випадок насильства щодо дитини (Додаток 1 Типової програми).

2

Форма реєстрації внутрішнього інциденту

Журнал безпеки (Додаток 2 Типової програми) або інший спосіб обліку внутрішніх інцидентів.

3

Форма анкети анонімного опитування

Для дітей (Додаток 3 Типової програми), що дозволяє збирати інформацію конфіденційно.

2. Створення комісії з розгляду випадків насильства

Керівник суб'єкта, за погодженням зі службою у справах дітей, формує склад комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми. Комісія працює на постійній основі, а її склад затверджується керівником.

Склад комісії:

- Не менше п'яти осіб: голова, заступник, секретар, члени.
- Працівники суб'єкта (педагоги, психологи, соцпедагоги).
- Представники служби у справах дітей та Нацполіції (за згодою).
- Працівник, щодо якого надійшло повідомлення, не може входити до складу комісії.

Завдання комісії

Комісія виконує низку важливих завдань для ефективного реагування на випадки насильства:

Збір інформації

Збір пояснень сторін, опрацювання повідомлень та аналіз обставин випадку.

Оцінка потреб

Оцінка потреб у соціальних та психолого-педагогічних послугах та їх забезпечення.

Надання рекомендацій

Щодо проходження відповідних програм для сторін насильства.

Моніторинг

Виконання рекомендацій комісії та інформування служби у справах дітей.

3. Механізм подання повідомлень

Інформування всіх учасників

- Суб'єкт інформує дітей, батьків та працівників про їхній обов'язок повідомляти про випадки насильства та способи подання таких повідомлень.

Підвищення обізнаності

- Періодично необхідно підвищувати обізнаність усіх зацікавлених сторін щодо питань протидії насильству.

Відповідальна особа

- Керівник може призначити відповідальну особу для реєстрації повідомлень та підготовки їх до розгляду, хоча облік може вестися й іншим способом.

4. Інформування та підвищення обізнаності

Керівник суб'єкта організовує інформування працівників про захист дітей від усіх форм насильства, включаючи види, форми, ознаки та порядок реагування.

1 Ознайомлення працівників

Працівники мають бути ознайомлені з положенням до початку роботи з дітьми (не пізніше 5 робочих днів).

2 Регулярні заходи

Організація заходів для працівників, батьків та дітей з підвищення обізнаності щодо протидії насильству.

3 Інформаційні матеріали

Розробка та поширення буклетів, листівок, розміщення інформації на вебсайтах та у соцмережах.

4 Залучення експертів

Для проведення інформування можна залучати фахівців з місцевих органів влади, поліції, психологів та громадських організацій.

5. Оцінка ризиків при прийомі на роботу

Заборона контакту з дітьми

Забороняється працювати з дітьми особам, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи.

Перевірка кандидатів

Під час працевлаштування осіб, які матимуть контакт з дітьми, проводиться опитування, що включає ситуаційні запитання щодо насильства або жорстокого поводження, для виявлення схильності до агресії.

6. Оперативне реагування на ознаки насильства

1

Дії працівників

Невідкладні заходи для припинення насильства, домедична допомога, виклик швидкої, звернення до поліції та інформування керівника/батьків (якщо вони не кривдники).

2

Дії керівника

Розгляд повідомлень протягом доби, інформування батьків/поліції/служби у справах дітей протягом 3 годин, скликання засідання комісії протягом 3 робочих днів.

3

Дії засновника

У разі повідомлення щодо керівника, засновник виконує його функції щодо інформування та скликання комісії.

4

Дії комісії

Засідання комісії проводяться очно/дистанційно, строк опрацювання – до 10 робочих днів. Мета – запобігання, з'ясування причин та усунення насильства.

7. Моніторинг ситуації та оцінка ризиків

Оцінка ефективності заходів,
виявлення проблемних аспектів.

Перегляд запроваджених заходів та
пропозиції щодо змін до положення.

Анкетування дітей, батьків,
персоналу для аналізу інцидентів.

Регулярне оцінювання ризиків
насильства та жорстокого
поводження з дітьми.

Вжиття заходів для усунення або
мінімізації ризиків, моніторинг та
контроль.

Значення освітян та закладів освіти

Школи та дитячі садки є місцями, де діти проводять значну частину часу, тому їхня роль у виявленні та запобіганні насильству є критично важливою.

Раннє виявлення

Вчителі та вихователі можуть першими помітити зміни в поведінці дитини.

Профілактична робота

Проведення бесід, тренінгів та освітніх програм для дітей та батьків.

Надання інформації

Інформування батьків та дітей про їхні права та куди звертатися по допомогу.

Дії працівників та керівників у разі виявлення насильства

Дії працівників:

- Невідкладне припинення насильства.
- Надання домедичної допомоги (за потреби).
- Повідомлення до Національної поліції, керівнику, батькам (крім випадків, коли вони кривдники).
- Повідомлення засновнику суб'єкта, якщо керівник є кривдником.

Дії керівника:

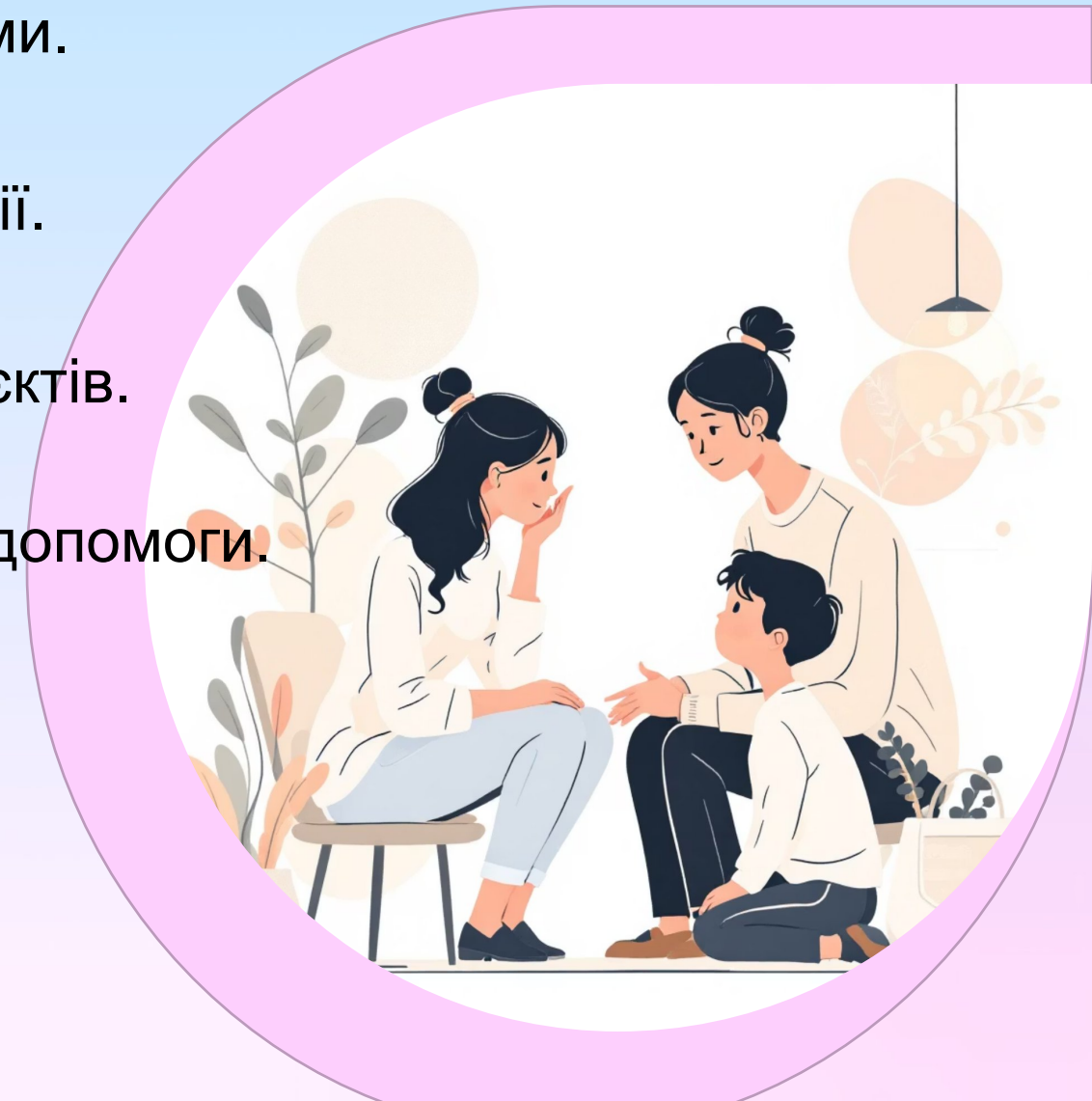
- Розгляд повідомлень протягом однієї доби.
- Повідомлення батьків, поліції, служби у справах дітей протягом 3 годин.
- Скликання засідання комісії протягом 3 робочих днів.
- Засновник бере на себе функції керівника, якщо керівник відсутній або є кривдником.

Роль працівників соціальних служб

Працівники соціальних служб відіграють центральну роль у системі захисту дітей, будучи першою ланкою в ланцюгу реагування.

- **Первинне виявлення:** Взаємодія з родинами та громадами.
- **Оцінка ризиків:** Проведення комплексного аналізу ситуації.
- **Координація:** Забезпечення злагодженої роботи всіх суб'єктів.
- **Психологічна підтримка:** Надання першої психологічної допомоги.
- **Захист прав:** Представництво інтересів дитини.

Співпраця з охороною здоров'я

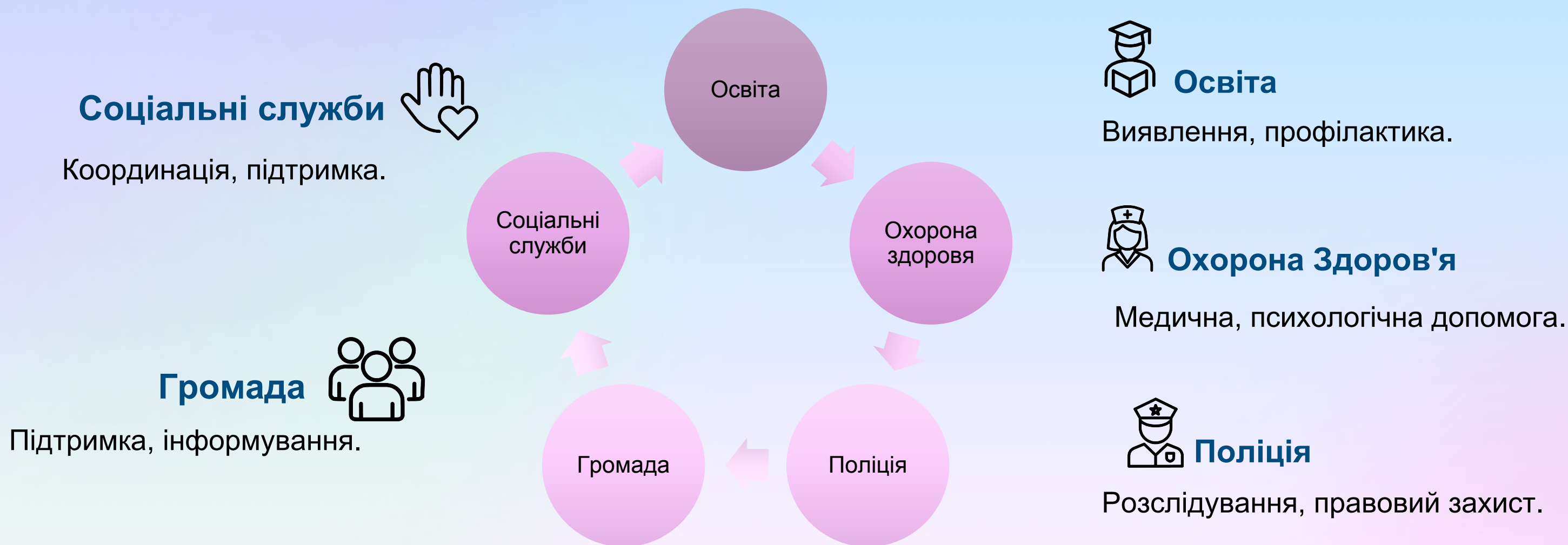
Медичні працівники часто є першими, хто контактує з дитиною, яка зазнала фізичного або сексуального насильства, і їхні дії мають вирішальне значення.

- **Медичний огляд:** Фіксація тілесних ушкоджень.
- **Психологічна допомога:** Кризова інтервенція та підтримка.
- **Збір доказів:** Важливий етап для подальших юридичних дій.
- **Конфіденційність:** Забезпечення анонімності та захисту дитини.

Міжвідомча координація: ключ до успіху

Ефективне реагування на випадки насильства можливе лише за умови злагодженої роботи всіх залучених структур та організацій.

Спільні дії створюють надійний щит для кожної дитини

Виклики та можливості

Впровадження нового порядку несе як виклики, так і значні можливості для покращення системи захисту дітей.

1

Потреба в навчанні

Підвищення кваліфікації фахівців.

2

Ресурсне забезпечення

Достатнє фінансування та матеріальна база.

3

Стійкість системи

Забезпечення довготривалої ефективності.

Типова програма та Порядок реагування — це не просто документи, це наш спільний крок до створення безпечного та сприятливого середовища для кожної дитини в Україні.

Ваша участь та відданість є запорукою успіху цієї важливої справи.

Разом заради майбутнього дітей!

